
БАЛАЛАЄВА О.Ю.,
старший викладач, кафедра
української та класичних мов,
Національний
університет біоресурсів і
природокористування України,
м. Київ, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПОСІБНИКА У НАВЧАННІ ФОНЕТИКИ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

У статті науково обгрунтовано і описано методика навчання фонетики латинської мови студентів-ветеринарів за допомогою авторського електронного посібника «Elementa Linguae Latinae», реалізація якої спрямована на забезпечення процесу формування умінь читання латинських термінів, орфоепічних і акцентуаційних навичок, створення комфортних умов комп'ютерної підтримки традиційних технологій навчання латинської мови та ветеринарної термінології.

Ключові слова: латинська мова, методика, фонетика, ветеринарна термінологія, електронний посібник.

В статтє научно обоснована и описана методика обучения фонетики латинского языка студентов-ветеринаров с помощью авторского электронного пособия «Elementa Linguae Latinae», реализация которой направлена на обеспечение процесса формирования умения чтения латинских терминов, орфоэпических и акцентуационных навыков, создание комфортных условий компьютерной поддержки традиционных технологий обучения латинскому языку и ветеринарной терминологии.

Ключевые слова: латинский язык, методика, фонетика, ветеринарная терминология, электронное пособие.

The methodology of Latin phonetics teaching veterinary students with author's electronic textbook «Elementa Linguae Latinae», the implementation of which is aimed at support for process of pronunciation skills formation and creating comfortable conditions of computer support for traditional technology training of Latin and

veterinary terminology is scientifically substantiated and described in the article.

Key words: *Latin language, methodology, phonetics, veterinary terminology, electronic textbook.*

Постановка проблеми. У підготовці фахівців ветеринарної медицини дисципліна «Латинська мова» посідає особливе місце, адже саме латина є тією інструментально-понятійною базою, засвоєння якої закладає основи для подальшого свідомого сприйняття інтернаціональної ветеринарно-медичної термінології у рідній та сучасних іноземних мовах. Одним із завдань фонетичного курсу є навчити студентів правильно вимовляти й читати латинські терміни. Проте на реалізацію цього завдання навчальним планом відведено лише 4 аудиторні години. У зв'язку з цим особливого значення набувають питання організації навчального процесу, а саме: оптимальне використання аудиторного часу і раціональна організація самостійної роботи студентів щодо ґрунтового засвоєння основних теоретичних відомостей з фонетики латинської мови та практичного оволодінню мовними явищами. Частково допомогти в ефективному розв'язанні цих питань може організація процесу навчання із застосуванням електронного посібника «Elementa Linguae Latinae» [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання методики навчання латини студентів-медиків і ветеринарів висвітлювалися у працях О. Беляєвої, І. Вакулик, Л. Вікторової, А. Куліченко, В. Новодранової та ін., можливості використання електро-

них освітніх ресурсів з латини досліджували І. Бурх, С. Гант, Д. Гудхью, Д. Дроздова, А. Рейнхард та ін.

Мета статті – описати методику навчання фонетики студентів-ветеринарів за допомогою електронного посібника «Elementa Linguae Latinae».

Виклад основного матеріалу. Як вже зазначалося, на ознайомлення з фонетичною системою латинської мови навчальним планом відводиться лише 4 години, розподілені за 2 заняттями, перше з яких, зазвичай, є лекційним, а друге – лабораторним або практичним.

Метою першого заняття є сформувати у студентів уявлення про фонетичну систему латинської мови, що передбачає виконання таких завдань: вмотивувати необхідність вивчення латини для майбутніх лікарів-ветеринарів, сформувати уявлення про класифікацію звуків латинської мови, ознайомити із правилами вимови голосних, дифтонгів, приголосних, буквосполучень.

Після засвоєння першої теми студенти повинні бути поінформованими про історію розвитку латинської мови, розуміти її роль у формуванні національних європейських мов, мати уявлення про внесок класичних мов у формування міжнародної наукової термінології; знати: назви і написання літер латинського алфавіту, правила вимови голосних, дифтонгів, приголосних, буквосполучень; уміти:

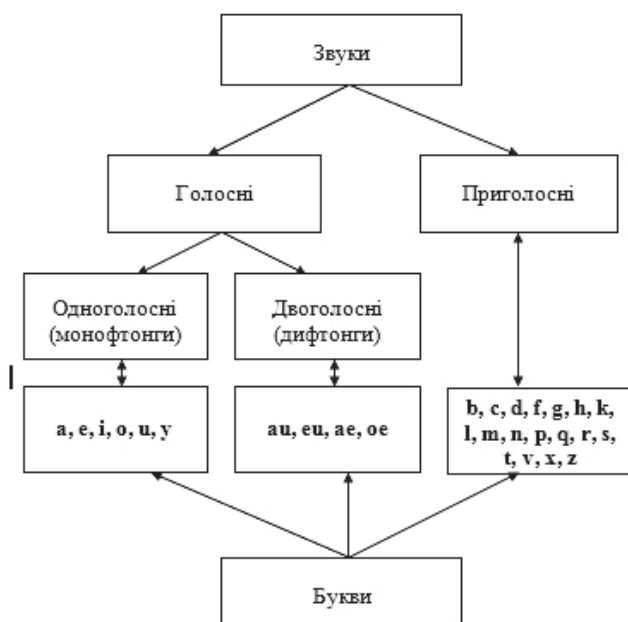

Рис. 1. Схема класифікації звуків латинської мови (електронний посібник «Elementa Linguae Latinae»)

відтворити латинський алфавіт у правильній послідовності, позначати латинськими буквами відповідні звуки, читати слова.

Вже на першому занятті викладачем може бути застосований електронний посібник «Elementa Linguae Latinae» для презентації навчального матеріалу. Як зазначають дослідники, робота з електронним підручником (посібником) на лекційних заняттях, завдяки дидактичним можливостям його структурних компонентів і діяльній характеру вивчення матеріалу, дозволяє органічно поєднати й оптимізувати головні компоненти засвоєння: сприйняття та усвідомлення [3].

Домінуючий на вступному занятті пояснювально-ілюстративний метод передбачає застосування вербальних і невербальних засобів для подачі навчального матеріалу. Використання модуля «Посібник» забезпечує наочну

презентацію навчального матеріалу, візуалізацію досліджуваних явищ і зв'язків між ними, дозволяє викласти значний обсяг навчальної інформації в концентрованому і систематизованому вигляді в економному темпі для великої кількості студентів. Важливою відмінністю електронного посібника є послідовне використання прийомів когнітивної візуалізації у поданні навчального матеріалу, що можуть застосовуватися вже під час вивчення фонетичної системи латинської мови. Приклад когнітивної схеми зображено на рис. 1.

Метою другого заняття з фонетики є сформувати навички нормативного читання латинських ветеринарних термінів. Відповідно, завданнями є такі: ознайомити студентів із кількісною характеристикою латинських голосних; пояснити умови їх позиційної довготи або короткості; навчити ви-

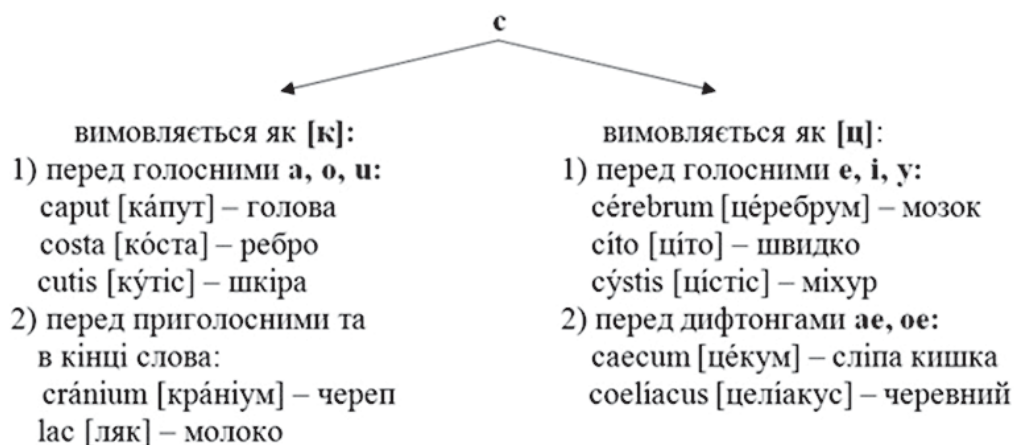

Рис. 2. Приклад подання навчального матеріалу розділу «Фонетика» електронного посібника з латинської мови

значати місце наголосу у латинських словах; відпрацювати орфоепічні та акцентуаційні навички читання латинських ветеринарних термінів; сприяти формуванню професійно-термінологічної компетентності та професійних якостей (уваги, зосередженості, активності).

По засвоєнню матеріалу заняття студенти повинні знати: правила постановки наголосу у латинських словах; вміти: використовувати їх на практиці у читанні латинських та латинізованих ветеринарних термінів, ділити слова на склади та визначати кількісну характеристику другого складу від кінця слова.

Формування рецептивного уміння читання здійснюється на основі рецептивних навичок: лексичних (навичок розпізнавання звукових або графічних образів лексичних одиниць та їх безпосереднього розуміння); слухових (навичок сприймання та розпізнавання звуків, звукосполучень в усному мовленні); перцептивних (навичок сприймання та розпізнавання букв, звукосполучень, знаків пунктуації в писемному мовленні) [4]. Разом з тим,

на цьому етапі починають формуватися і продуктивні уміння – говоріння і письмо, що базуються на основі репродуктивних навичок артикулювання, інтонування, графічного зображення мовлення.

Уміння і навички читання формуються під час виконання студентами відповідних вправ на вимову конкретних звуків, складоподіл, постановку наголосу. Основна увага приділяється вправам рецептивним, під час виконання яких студент візуально чи аудіально сприймає інформацію і демонструє, що впізнає і розрізняє звуки і графеми, і репродуктивним, що передбачають відтворення студентом навчального матеріалу, повторення і відтворення звуків, буквосполучень, слів за правилом або зразком. Завдання з фонетики повинні бути побудовані на термінологічному матеріалі з урахуванням типових помилок, які умовно можна розділити на дві основні групи: 1) помилки, що виникають через порушення правил читання в межах самої латинської мови: через відсутність кількісної адекватності між буквою і звуком, через поліфонію

графем, яка залежить від позиційної зумовленості їх читання; 2) помилки, пов'язані з інтерференцією як рідної, так і іноземної мови.

Постановка наголосу викликає чи не найбільші труднощі в оволодінні читанням латинських слів. На формування й закріплення просодичної та акцентуаційної навички спрямовані спеціальні вправи, що передбачають як аналіз (*Визначити кількість другого складу від кінця слова...*), так і синтез фонетичних явищ (*Зважаючи на довготу/короткість другого складу від кінця слова, поставити наголос...*).

Опрацювання матеріалу розділу «Фонетика» модуля «Посібник» може здійснюватися на занятті для презентації нового навчального матеріалу, під час самостійної роботи студен-

тів для повторення та систематизації отриманих знань і підготовки до контролю їх засвоєння.

По завершенню теми «Фонетична система латинської мови», крім оцінювання читання студентів, проводиться самостійна робота, яка дозволяє оцінити рівень засвоєння ними теоретичних знань. При цьому виді роботи студентам дозволено користуватися модулем «Словник». Завдання для перевірки повинні будуватися таким чином, щоб студенти мали змогу продемонструвати не лише знання орфоепічних правил, а й могли проілюструвати їх прикладами, залучалися до активного засвоєння термінологічної лексики, розвивали вміння пошуку необхідної інформації, навички роботи з електронним словником.

Наприклад:

1. Випишіть із словника 5 слів, в яких вжито префікси з буквою *y*.

2. Наведіть по 3 приклади слів з дифтонгами, що містять звук [y]:

a) на початку слова; b) у середині слова.

3. Наведіть по 3 приклади з дифтонгами, що вимовляються як один звук.

4. Випишіть із словника 4 слова, в яких буквосполучення *ae*, *oe* не утворюють дифтонгів.

5.

C

↙ ↘

[?] [?]

5 прикладів 5 прикладів

6.

S

↙ ↘

[?] [?]

3 приклади 3 приклади

7.

X

↙ ↘

[?] [?]

2 приклади 2 приклади

8.

Z

↙ ↘

[?] [?]

2 приклади 2 приклади

9. Наведіть по 5 прикладів, що містять буквосполучення грецького походження з придиховим **h**: а) на початку слова; б) у середині слова.

10. Витягніть із словника по 8 слів, що містять суфікси: а) довгі; б) короткі.

Для експрес-контролю знань з фонетики розроблено низку програмованих вправ і завдань [1].

Електронний посібник може застосовуватися в усіх формах організації навчання, передбачених навчальним планом і програмою щодо дисципліни «Латинська мова»: лекціях, практичних або лабораторних заняттях, самостійній роботі та контрольних заходах.

На лекціях електронний посібник може застосовуватися для ілюстрування окремих фрагментів навчального матеріалу за допомогою схем, моделей, таблиць, наведених у відповідних розділах і темах модуля «Посібник», або для ілюстрування теоретичних положень конкретними прикладами, розміщеними у модулі «Словник».

На заняттях латини із використанням електронного посібника вибір виду роботи чи їх комбінація залежать

від багатьох факторів, серед яких оперативна мета і завдання конкретного заняття, рівень складності навчального матеріалу, рівень засвоєння попереднього матеріалу і загальний стан успішності в окремій групі, необхідність повторення матеріалу і корекції знань, умінь і навичок студентів.

Висновок. Таким чином, розроблена методика використання електронного посібника передбачає сукупність і послідовність навчальних дій за допомогою електронного посібника, який може використовуватися як джерело навчальної інформації (для ознайомлення з теоретичним матеріалом із фонетики та ветеринарно-медичними термінами); засіб для актуалізації, систематизації, самоперевірки та самокорекції знань, а у комплексі із відповідними вправами – як засіб формування уміння читання латинських термінів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Балалаєва О. Ю. Використання програмованих вправ на заняттях з фонетики латинської мови / О. Ю. Балалаєва // Теоретичні питання культури, освіти та виховання : зб. наук. праць. – К. : КНЛУ, 2002. – Вип. 23. – С. 89–90.
2. Балалаєва О. Ю. *Elementa Linguae Latinae*. Латинсько-український словник ветеринарно-медичних термінів : навч.-метод. посібник [Електронний ресурс] / О. Ю. Балалаєва. – К. : НУБіП, 2014. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – Систем. вимоги : Pentium; 32 Mb RAM; Windows 98SE/2000/XP/7. – Назва з екрану.
3. Білоусова Л. І. Функціональний підхід до створення комп'ютерного підручника / Л. І. Білоусова, Л. Е. Гризун // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. праць. – К., 2003. – Вип. 7. – С. 115–122.

4. Федоренко Ю. П. *Формування у старшокласників комунікативної компетенції в процесі вивчення іноземної мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.09 "Теорія навчання" / Ю. П. Федоренко. – Луцьк, 2005. – 20 с.*
5. *Lingua Latina veterinaria : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / С. П. Гриценко, Т. Б. Гриценко, І. І. Вакулук, О. Ю. Балалаєва. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 544 с.*

TRANSLITERATION OF RESOURCES:

1. *Balalaieva O. Iu. Vykorystannia prohramovanykh uprav na zaniattiakh z fonetyky latynskoi movy / O. Iu. Balalaieva // Teoretychni pytannia kultury, osvity ta vykhovannia : zb. nauk. prats. – K. : KNLU, 2002. – Vyp. 23. – S. 89–90.*
2. *Balalaieva O. Iu. Elementa Linguae Latinae. Latynsko-ukrainskyi slovnyk veterynarno-medychnykh terminiv : navch.-metod. posibnyk [Elektronnyi resurs] / O. Iu. Balalaieva. – K. : NUBiP, 2014. – 1 elektron. opt. dysk (CD-ROM); 12 sm. – System. vymohy : Pentium; 32 Mb RAM; Windows 98SE/2000/XP/7. – Nazva z ekranu.*
3. *Bilousova L. I. Funktsionalnyi pidkhid do stvorennia komp'uternoho pidruchnyka / L. I. Bilousova, L. E. Hryzun // Komp'uterno-orientovani systemy navchannia : zb. nauk. prats. – K., 2003. – Vyp. 7. – S. 115–122.*
4. *Fedorenko Iu. P. Formuvannia u starshoklasnykiv komunikatyvnoi kompetentsii v protsesi vyvchennia inozemnoi movy : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ped. nauk : spets. 13.00.09 "Teoriia navchannia" / Iu. P. Fedorenko. – Lutsk, 2005. – 20 s.*
5. *Lingua Latina veterinaria: [navch. posib. for students. visch. navch. bookmark.] / S.P. Gritsenko, T.B. Gritsenko I. I. Vakulik, O. Balalaieva. – K: Center uchbovoi literaturi, 2007. – 544 s.*